

Nicolae Melinescu

Înapoi, în Africa
Studii

*Volum editat cu sprijinul Societății Naționale
de Gaze Naturale Romgaz S.A.*

Redactor: Mirela Ivan Nobel

Respect pentru băiem și cărți

Tehnoredactare: Adriana Andreiaș

Concepția grafică, lay-out și design coperte: Cătălin Predoiu

Ilustrații furnizate de autor

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

MELINESCU, NICOLAE

Înapoi, în Africa / Nicolae Melinescu. - Târgoviște :

Cetatea de scaun, 2018

Conține bibliografie

ISBN 978-606-537-418-8

070

659.4

32.01

Toate drepturile de reproducere, integral sau parțial, prin orice mijloace, inclusiv stocarea neautorizată în sisteme de căutare sunt rezervate. Reproducerea se poate face doar cu acordul scris al autorului, cu excepția unor scurte pasaje care pot constitui obiectul recenziilor și prezentărilor.

ISBN 978-606-537-418-8

copyright Editura Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2018

www.cetateadescaun.ro, editura@cetateadescaun.ro

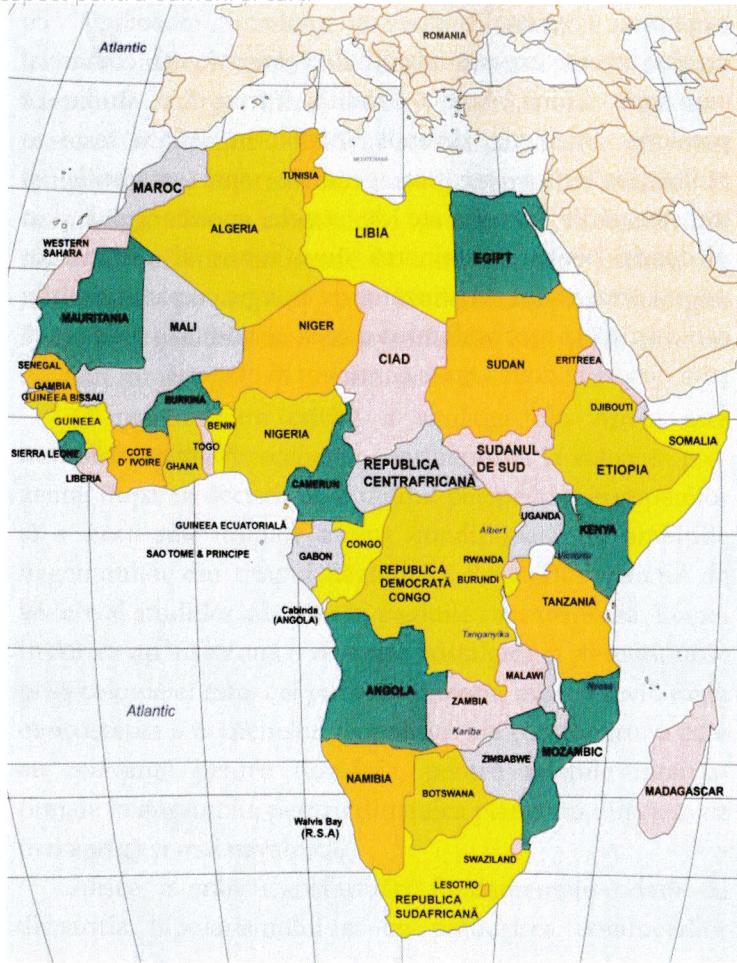
Cuprins

LISTA ILUSTRĂȚIILOR:	6
NOTA AUTORULUI:	9
DEMOCRAȚIA CORIJENTĂ!:	13
CERŞETORI CU SACI DE AUR	29
DREPTUL HOȚULUI, VINA PĂGUBITULUI	39
CAPCANA NIGERIANĂ	49
AMAZOANA DIN CHIBOK	75
DUŞMANII PĂCII	83
PIRATERIA MARITIMĂ ȘI EFECTELE SALE	
DESTABILIZATOARE PENTRU MEDIUL INTERNAȚIONAL	
	95
PIRAȚII AFRICANI, O PROBLEMĂ EUROPEANĂ	105
PIRAȚI LA ORIZONT! DIN NOU!	131
CROCODILUL DIN CASA DE PIATRĂ	141
ZILE NEGRE PENTRU COPIII ALBI	153
ZUMZĂIT DE RAMAPHOSA	161
CÂND MOARE UN ALB	177
NU-I PACE PE WOURI!	193
EXPANSIUNEA TERORISMULUI ÎN AGONIE	207
ÎNCĂPĂȚÂNAREA POLITICĂ ȘI COSTURILE EI	219
VANILIA ÎNSÂNGERATĂ	235
UN HITLER MIC ȘI AFRICAN	247
DE CE MOR GIGANTII SAVANEI?	259
DEZGHEȚ FIERBINTE, CU APLAUZE ȘI OVAȚII	269
SEPARATISMUL (IN)OPORTUN	281
DECOLONIZAREA: GAFĂ CU PREMEDITARE	293
BIBLIOGRAFIE	313

Lista ilustrațiilor

Harta geopolitică a Africii	12
Refugiați vietnamezi aflați la 350 de mile nord-est de golful Cam Ranh, Vietnam.	19
Congolezi mutilați de trupele belgiene pentru că nu și-au făcut norma de colectare a cauciucului natural.....	23
Cadru din filmul Africa United, 2010.	32
Aisha Bakari Gombi	77
Fregata „Regele Ferdinand”, unitate de luptă din sistemul operațiunii Atalanta.....	122
Militari ONU abordează suspecți de piraterie.	138
Ruinele Zimbabwe, la aproximativ 200 de kilometri sud de capitala Harare, aproape de lacul Mutirikwe și orașul Masvingo	144
Mezinul familiei Markus Kruger	158
Demonstrație împotriva familiei Gupta la Johannesburg....	164
Tristan Voorspuy.....	186
Harta extinderii prezenței europene în Africa între 1880 și 1913.....	199
Militari camerunezi după o confruntare cu militanți din Ambazonia.....	203
Traseul și direcția atacului anti Boko Haram de la Ras Kamboni.....	213
Copiii soldați din unitățile kadogo.....	224
Păstaie și praf de vanilie	238
Una din cele 5 pagini ale buletinelor de vot pentru alegerile din 1994	249
Julius Malema adresându-se susținătorilor la o adunare populară.	256

Prof. Dr. Adrian Pătruț lângă baobabul Lebombo, Mozambic.	263
Prof. Dr. Adrian Pătruț lângă baobabul de pe Musical Plage, insula Mayotte.	264
Premierul etiopian, Abiy Ahmed Ali și președintele eritreean, Isaias Afwerk, pe aeroportul din Asmara.....	272
Harta atacului italian în vestul Somaliei și a marșului spre orașul Berbera	288
Participanți la primul Congres Panafrican, Paris, 19 februarie 1919	298

Harta geopolitică a Africii.
Grafica – Cătălin Predoiu

Democrația corijentă!*

* Conferința națională *Istorie, cultură și cercetare*, Deva, 6 mai, 2016.

Fenomene sociale și politice complexe și imprevizibile au pus comunitatea internațională în fața necesității de elaborare rapidă a unor soluții operative și echitabile pentru crize și conflicte care au amenințat însăși ordinea mondială. Din vechime și până în prezent asemenea stări de urgență au scos la lumină răspunsuri și reacții parțial sau total ineficiente, care mai mult au complicat decât au rezolvat șaradele internaționale. Motivele au fost multiple și de multe ori au trădat abordarea efectelor fără atacarea cauzelor unor evenimente ample și de acoperire globală.

Valul migrator trans-mediterranean provocat inițial de războiul civil din Siria este, dacă mai trebuia un asemenea exemplu, extrem de convingător pentru incapacitatea celor mai democratice națiuni de a ieși din birocratia proprie ca să dea un răspuns prompt și rational situației create. Si aceasta pentru că miile de oameni nu au pornit peste noapte să invadzeze plajele aurii din sudul Europei numai ca să tulbere tihna turiștilor întinși alene cu burta la soare. Au existat mișcări prevestitoare încă de la sfârșitul Războiului Rece, el însuși contextul unor transferuri de populație.

Spre deosebire de translația actuală pe axa nord-sud, procesiunile est-vest au fost diluate în timp, deși numărul oficial de 13 milioane de oameni¹ depășește cu mult nivelul migrator actual, cel puțin deocamdată. Fenomenul transfugilor din timpul bipolarismului nu a fost o simplă plimbare, cei scăpați ilegal din lagărul socialist și-au riscat

¹ Anita Böcker, Kees Groendendijk, Tetti Havinga, Paul Minderhoud (eds.), *Regulation of Migration, International Experiences*, Het Spinhuis Publishing, Amsterdam, 1998.

viața și câteva zeci de mii de temerari au fost uciși de grăniceri zeloși pe linia de demarcare dintre opresiune și libertate. Aproape două milioane și jumătate de migranți au parcurs calea calvarului din 1980 până în 1990².

A doua mare diferență dintre cei porniți acum spre inima Europei și cei evocați anterior este că aceștia din urmă veneau din aceeași lume confesională creștină, și, cu excepția turcilor, aderau la morala creștină care impunea o serie de valori comune, ceea ce îi făcea mult mai accesibili în procesul de asimilare.

O a treia mare diferență este nivelul de pregătire profesională. Din țările cu conduceri comuniste au plecat foarte mulți intelectuali, capabili să-și dezvolte aptitudinile profesionale la parametri superiori într-o societate liberă și concurențială.

Este una dintre explicațiile pentru care Occidentul și America de Nord i-au primit pe emigranții răsăriteni cu brațele deschise și le-au oferit șansa unui nou destin, a împlinirii profesionale și umane. Si nu dintr-unumanism romanțios. Auto-exilații erau în marea lor majoritate persoane cu calificări excepționale în profesiuni de elită: medici, ingineri, constructori, cercetători, inovatori, oameni de cultură cu recunoaștere universală. Gestul lor dramatic de a-și abandonă țara, o parte din familie, locurile îndrăgite, reprezenta, la nivel global, un triumf ideologic în confruntarea dintre comunismul dictatorial și societățile libere și democratice. Lapidar, fenomenul migraționist putea fi privit în acest stadiu și ca o formă de manifestare a voinei de libertate pe care nu o poate suprima emanația leninisto-stalinistă. De neuitat și de neignorat este prețul acestui succes, agonia trăită de cei

² Idem

plecați, care nu știau dacă și cum vor ajunge în noua lume spre care porniseră, și de către cei apropiati rămași acasă, devastați de spectrul prigoanei poliției politice și de nesiguranță că aveau sau nu să-i mai revadă vreodată pe cei plecați să-și croiască un alt drum în viață. Fenomenul migrației nu s-a limitat numai la Europa. El s-a manifestat în toată lumea, pe câmpurile de luptă militare sau ideologice pe care se desfășura înclăstarea titanilor.

Confruntările propagandistice dintre hegemonii bipolarismului universal au provocat mai multe spasme migratorii. Unul dintre cele mai dramatice momente ale procesului s-a declanșat în 1978 și s-a prelungit în manifestări din ce în ce mai atenuate până spre 1990. Totul a început cu campania comuniștilor de la Hanoi de „re-educare politică și cetățenească” a sud-vietnamezilor care făcuseră parte din regimul pro-american al lui Nguyễn Văn Thiệu³. După ce tancurile generalului Võ Nguyên Giáp⁴ au pătruns în Saigon, pe 29 aprilie 1975, a urmat o prigonire acerbă a tot ceea ce fusese opoziție față de nordul comunist de-a lungul celor 14 ani de război. Re-educarea însemna spălarea creierelor, abrutizarea prin munca epuizantă în junglă, unde supraviețuirea asigurată de gărzile militare ale învingătorilor nu depășea câteva

³ Nguyễn Văn Thiệu (1923 – 2001), general și ultimul președinte al Vietnamului de Sud (1965 – 1975).

⁴ Võ Nguyên Giáp (1911 – 2003), general nord-vietnamez, strateg și comandant al forțelor armate comuniste în Primul Război din Indochina (1946–54) și în Războiul împotriva sudului și a Statelor Unite (1960 - 1975). A participat la mariile bătălii istorice de la Lạng Sơn (1950), Hòa Bình (1951 – 52), Điện Biên Phủ (1954), la ofensiva Tết (1968), la Ofensiva Răsăriteană (1972), și la campania finală Ho Chi Minh din 1975. Peter Macdonald, *Giap: The Victor in Vietnam*, W.W. Norton & Company, New York, 1993.

săptămâni. Spectrul acestui proces degradant era pentru mii de oameni mai sinistru decât moartea însăși. Opt sute de mii dintre sud-vietnamezii amenințați de lagărele de exterminare și de munca silnică au ajuns pe țărmurile Malaieziei, Indoneziei sau Filipinelor, după plutirea în derivă zile și săptămâni, atacați de pirați, epuizați, nemâncați și nedoriți de nimeni. Greu de spus căti dintre emigranți au murit în valuri sau abandonatai pe malurile unor insule pustii⁵.

Foarte interesant este modul total diferit de reacție a comunității internaționale față de acești disperați, denumiți de presă „boat people”⁶, în comparație cu auto-exilații europeni. Depuși de traficanți pe o insulă indoneziană nelocuită, 1.500 de migranți au fost respinși, trimiși înapoi pe mare. Malaiezia a refuzat la început să se implice în situația creată de refugiații sud-vietnamezi. Când numărul lor a depășit câteva mii, a fost amenajată o tabără pe insula Bidong, pentru patru mii de transfugi. În mai puțin de o jumătate de an, numărul lor a ajuns la 45 de mii și a fost nevoie de intervenția Înaltului Comisariat ONU pentru Refugiați pentru ca aceștia să fie hrăniți, înregistrați și direcționați *temporar* către un țărm al speranței. Însă 109 mii trei sute două zeci și două de persoane, inclusiv femei, adolescenți și vârstnici, au fost repatriate voluntar sau *forțat*⁷ în Vietnamul reunificat după marșul triumfal al comuniștilor de la Hanoi. Conferința de la Geneva, consacrată problemei „boat people” din iulie 1979, a decis înființarea unor centre de

⁵ Robinson W. Courtland, *Terms of Refugee*, Zed Books, London, 1998.

⁶ Larry Clinton Thompson, *Refugee Workers in the Indochina Exodus*, MacFarland Publishing Company, Jefferson, NC 2010.

⁷ *Idem*.

detinție temporară a refugiaților până la repatrierea sau relocarea acestora⁸. „Programul de plecare ordonată” (Orderly Departure Program), pus la cale de către inițiatorii conferinței, a avut înțelesuri diferite pentru fiecare dintre ei. Franța l-a asimilat unei inițiative de salvare a refugiaților, în majoritate politici. Canada, Australia și Noua Zeelandă l-au încadrat în efortul de reunificare a familiilor despărțite de război. Statele Unite au văzut în acest program calea de extragere a foștilor lucrători și colaboratorii ai instituțiilor americane din Vietnamul de Sud, înainte de ocupația comunistă⁹. Cheltuielile de întreținere a acestora au fost preluate de țările dezvoltate. Aproape o jumătate dintre refugiați au ajuns la cunoștințe sau rude stabilite deja în Statele Unite, în Canada, Australia, Thailanda și Hong Kong, enclava aflată la acea vreme sub administrația colonială britanică.

Vietnamezii se aruncau disperați în necunoscut, își riscau viața pe marea plină de capcane umane (pirați, traficanți) sau naturale. Până la un punct și ei și actualii migranți au câte ceva în comun, dominantă fiind dorința de a scăpa de teroarea și prigoana locală și speranța unei vieți libere într-o nouă patrie de adopție. Migranții din nordul Africii și din Orient susțin foarte vocal că au pornit în bejenie din calea războaielor interne prelungite, din Irak, Afganistan și Siria, din calea unor regimuri brutale din Eritrea sau Somalia, sau din calea grupărilor fundamentaliste din Libia, Nigeria, Ghana și Republica Mali.

⁸ Henry Kamm, „Vietnam Goes on Trial in Geneva over its Refugees,” *The New York Times*, July 22, 1979.

⁹ Judith Kumin, „Orderly Departure from Vietnam: Cold War Anomaly or Humanitarian Innovation?” *Refugee Survey Quarterly*, Vol. 27, No. 1 (2008)

Refugiați vietnamezi aflați la 350 de mile nord-est de golful Cam Ranh, Vietnam. Sursa: <http://www.defenseimagery.mil>

Dar din cei aproximativ opt mii de migranți care au bătut zilnic la porțile zonei prospere și promițătoare a Europei¹⁰ doar o persoană din cinci a fugit din calea opresiunii și a insecurității, restul sunt indivizi care au speculat momentul ca să-și caute o situație materială mai

¹⁰ <http://www.bbc.com/news/world-europe-34356758>, accesat 26 septembrie 2015.

bună și să trăiască, dacă se poate, fără muncă, din ajutoare sociale. Bine îmbrăcați, cu celulare scumpe, transportați de agenți cărora le-au plătit câteva mii de dolari, euro sau lire sterline, noii migranți economici au provocat îngrijorare, premierul britanic, David Cameron, a inițiat chiar o dezbatere privind procedurile de tratare a lor și le-a propus statelor europene prinse în vâltoarea „crizei emigranților” să-i repatrieze pe falșii azilanți. Președintele Consiliului European, Donald Tusk a avertizat că alte milioane de migranți se îndreaptă spre Europa, ceea ce presupune ca „politica porților deschise să fie abandonată”¹¹.

Migrația ilegală pe axa nord-sud dinspre Africa spre centura mediteraneană a Europei nu a pornit brusc. Ani de zile spaniolii au încercat să stăvilească pătrunderea africanilor în cele două enclave ale lor din nordul Africii, Ceuta și Melilla, și au ridicat în calea refugiaților garduri înalte de șase metri. Fenomenul a fost considerat nesemnificativ, de interes local, aflat exclusiv în grija Spaniei. Vizita în zonă a regelui Juan Carlos, pe 5 noiembrie 2007, a consfințit caracterul aparent limitat al fenomenului. Aparent, pentru că și atunci, ca și acum, emigranții ilegali intenționau să ajungă în interiorul Uniunii Europene și să se bucure de libertatea de mișcare în acest spațiu generos.

După anul 2000, capul de pod european pentru migrația ilegală a devenit insula Lampedusa, parte a teritoriului italian. Pe 20 de kilometri pătrați trăiesc aproximativ patru mii cinci sute de localnici, pescari și lucrători în cele 75 de hoteluri. Aflată la numai 113

¹¹ <http://www.dailymail.co.uk/news/article-3249667/Germany-state-SIEGE-Merkel-cheered-opened-floodgates-migrants-gangs-men-roaming-streets-young-German-women-told-cover-mood-changing.html#ixzz3mpzQA1TS>, accesat 26 septembrie 2015.

kilometri nord de țărmurile tunisiene, micuța insulă a fost luată cu asalt de azilanți. La început au venit câteva zeci, dar ulterior ei au ajuns să depășească numărul locuitorilor originari în special după „primăvara arabă”. Căderea regimului Gaddafi în Libia și haosul din Tunisia și Egipt au amplificat valul de emigranți ajunși pe insulă, nu mai puțin de 48 de mii de suflete. La început localnicii i-au tratat omenește pe acești oropsiți ai soartei, le-au dat haine, apă, mâncare, pături, ca o minimă alinare după trauma traversării Mediteranei în condiții extrem de riscante. În scurt timp ei au fost copleșiți de numărul tot mai mare al nou-veniților și insularii au cerut ajutorul autorității centrale, care a acționat cu lentoarea tipică a birocaților oficiale. În paralel, tentativa inițială a azilanților de a scăpa de teroarea politică și săracia cruntă a fost speculată de crima organizată și transformată într-o industrie subterană controlată de rețelele de traficanți. Aceștia au manevrat destine și nu au fost descurajați de naufragiile care au făcut trei sute, opt sute și chiar o mie trei sute de victime o dată¹². Depășirea capacitatei fizice de preluare a migranților i-a îndreptat pe aceștia spre Italia continentală și spre estul Mediteranei în insulele grecești. Numărul lor a crescut amenințător, a depășit pragul sutelor de mii și cifrele bilanțiere au trezit din somnolență bătrâna Europă, aşa cum a denumit-o fostul secretar american al apărării Donald Rumsfeld. Deșteptarea a fost bruscă și reacția bâlbâită, chiar dacă fenomenul nu a fost imprevizibil. Situația a devenit tot mai alarmantă din cauza a două procese geopolitice majore.

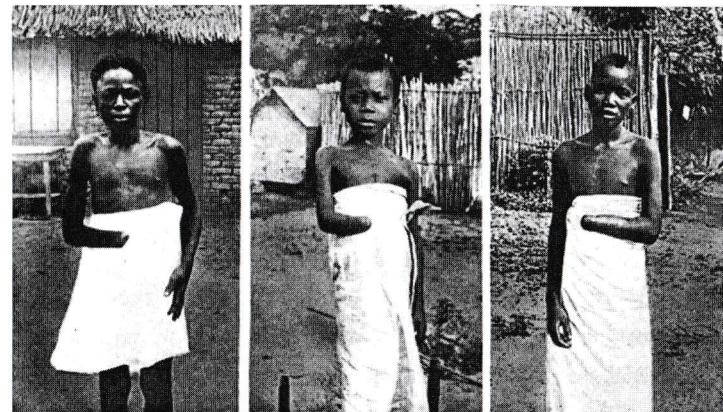
¹² „Lampedusa boat disaster: Aerial search mounted”, BBC News, 5 October 2013, www.bbc.com/news/world-europe-24407808, accesat 28 august 2015.

Primul a fost schimbarea violentă de regim în Tunisia, Libia, Egipt și Yemen după decembrie 2010 și după provocarea războiului civil din Siria. Disparația dictatorilor în frunte cu Gaddafi a lipsit sudul european de o stavală organizată și brutală în calea migranților ilegali.

Al doilea fenomen a fost menținerea Turciei la porțile Uniunii Europene. Ankara s-a concentrat asupra propriilor probleme provocate de evenimentele din Siria, de militantismul kurzilor și de avansarea trupelor Daesh spre propria graniță din nord. Migranții veniți din Eritrea sau Sudan au avut cale liberă, turci fiind bucuroși să scape cât mai repede de ei și să nu fie nevoiți să stea la pândă pe frontieră de sud ca să-și apere teritoriul de invazia migranților.

Cele două fenomene nu au întârziat să se facă resimțite în plan european. A devenit evident că nu Grecia și Italia erau ținta refugiaților, ci Germania, Marea Britanie sau țările scandinave, unde protecția socială le-ar fi asigurat un trai de lux în comparație cu condițiile din țările de origine. Migrația ilegală a fost prezentată ca o problemă a tuturor europenilor și, în consecință, toți au fost chemați să o rezolve prin preluarea unor cote de azilați repartizați pe țări. Strigătul de ajutor, chemarea la solidaritatea comunitarilor a fost o cascadorie mediatică spectaculoasă îmbrăcată în haina umanitarismului universal. De fapt, este vorba despre o tentativă ipocrită a statelor foste metropole coloniale de a se elibera de obligațiile ce le-ar fi revenit moralmente după dominarea Africii de-a lungul secolului de colonialism oficial. Problema migrației ilegale NU este o problemă directă a noilor membri ai Uniunii. Este, într-adevăr, o provocare pentru cei șapte cuceritori ai Africii: Marea Britanie, Franța, Belgia, Portugalia, Spania, Italia și Germania. În 1884, 1885, Conferința de la Berlin a ciopârtit

teritoriile africane cu rigla și creionul, aşa cum măcelarul tranșează carcasa unei vite. În 1870, europenii controlau 10 la sută din pământul Africii sub-sahariene. În mai puțin de jumătate de secol au ajuns să domine 90 la sută din aceasta¹³. România nu a fost parte a acestei defalcări abuzive și arbitrară. Cei câțiva specialiști români în administrație locală, angajați de autoritățile coloniale, și-au abandonat posturile africane, mult mai bine plătite decât echivalentul de acasă, șocați de tratamentul inuman aplicat de belgieni congolezilor cărora le tăiau mâinile, dacă nu munceau cu suficientă abnegație pentru tătucul Leopold de la Bruxelles¹⁴, ca în această fotografie de arhivă.

Congolezi mutilați de trupele belgiene pentru că nu și-au făcut norma de colectare a cauciucului natural.

¹³ Kevin Shillington, *History of Africa*, revised 2nd edition, MacMillian Publishers Limited, New York, 2005.

¹⁴ Mircea Angheluș, *Călători români în Africa*, Editura Sport-Turism, București, 1983.

Românilor li se cere acum să fie solidari cu fostele metropole coloniale. Până la un punct este firesc ca partenerii să manifeste unitate la bine și, mai ales, la greu. Cei puternici din UE înțeleg solidaritatea și o acceptă până la limita la care este atins interesul național. Sigur că propunerea detașării unor cote de azilanți – cam 2.300, pentru România – este poleită cu sclipiri ademenitoare. Uniunea este gata să plătească 6.000 de euro pentru întreținerea fiecărui individ. Nu este clar, însă, de ce tabăra de refugiați de la Târgoviște trebuie amenajată pentru patru mii de azilanți, aşa cum nu este clar de ce țările islamicе bogate, ca Arabia Saudită, nu sar în ajutorul coreligionarilor lor.

Revenind la situația din Lampedusa, tabăra de acolo a fost deschisă inițial pentru opt sute de oameni ca să adăpostească la apogeu 48 de mii de suflete, de douăsprezece ori mai mult decât populația băstinașă. E adevărat că România nu se plasează pe ambrazura primei redute, dar devine evident că odată instituționalizat sistemul preluării de azilanți, aceștia vor fi tot mai numeroși, tentați să nu mai plece de bunăvoie comunitarilor care le pot oferi sansa intrării pe pământul făgăduinței.

Nu e de mirare că Marea Britanie și Austria au sfidat declarațiile liniștitore ale lui Paul Junkers și au respins ideea cotelor obligatorii de emigranți. Slovacia s-a declarat dispusă să primească doar două sute dintre cei care sunt creștini, iar doi dintre vecinii noștri au trimis tancuri ca să consolideze apărarea granițelor, într-unul dintre cazuri chiar și prin ridicarea unui gard de sărmă ghimpătat. Obiecțiile celor care nu vor să accepte Dictatul de la Bruxelles, redactat la Berlin și tămâiat la Paris sunt justificate. Locomotivele Europei încearcă să plaseze

povara migrației ilegale în curtea din spate a Uniunii (a se citi teritoriul țărilor admise în urma procesului de extindere), și sunt gata să plătească gunoierii și vidanjorii pentru ca grădina cu flori multicolore din fața casei comune europene să rămână parfumată și pitorească.

În sprijinul acestei manevre exemplar cosmetizate vin și partenerii confortabil izolați de amenințarea unei invaziilor de azilanți prin Oceanul Atlantic. Revista *Foreign Affairs*, citată pe negândite și de publicații de pe la noi, argumenta că azilanții aduc o forță proaspătă ce poate relansa economiile Europei îmbătrânite și cu prea mulți pensionari. Nu contează dacă între miile de africani și orientali ajung în Uniune și câteva sute de jihadiști și islamisti extremiști, nerăbdători să reducă numărul infidelilor prin decapitare și atentate cu bombe. Din recomandările transoceane nu lipsește nici ideea potrivit căreia cotele azilanților nu sunt copleșitoare față de populația actuală a Uniunii Europene de 500 de milioane de oameni. Dar atunci cum se mai susține prima teză, potrivit căreia venirea emigranților ilegali, relativ puțini, ar relansa progresul și dinamica europeană, în măsura în care numărul lor rămâne nesemnificativ?

Ca să calmeze reținerea sau chiar opozitia față de linia destul de nebuloasă pe care Uniunea vrea să o impună, a fost lansată varianta unui proces temporar. Odată stabilizată situația în țările de origine, azilanții vor fi repatriați. Aceasta, în urma unor negocieri cu guvernele locale pentru aplicarea unor planuri echilibrate și eficiente de reinserție socială, etnică și confesională a celor porniți într-un exil forțat. Asemenea tratative cu Libia, de exemplu, trebuie să aștepte mult și bine până când va funcționa un guvern